

Tillaga	A 1972/UHN
Flytjandi	Norræn vinstri græn
Afgreiðsla	Norræna sjálfbærninefndin

Þingmannatillaga um útflutning affallsvatns á Norðurlöndum

Norræn vinstri græn leggur til að Norðurlandaráð beini þeim tilmælum til Norrænu ráðherranefndarinnar

að hún komi á kerfi til að vakta meðhöndlun hættulegra sendinga, þar á meðal affallsvatns, í móttökulöndunum til að tryggja að meðhöndlun úrgangs sé umhverfislega verjandi.

að hún kanni möguleika á samnorrænum aðgerðum eða áætlunum til að bæta vöktun og eftirlit með útflutningi á hættulegum úrgangi og affallsvatni.

að hún veiti fé til rannsókna og þróunar í þeim tilgangi að kanna nýstárlega tækni og sjálfbærar aðferðir til meðhöndlunar á hættulegum úrgangi og frárennslisvatni sem inniheldur efni sem lágmarki umhverfisáhrifin.

Norræn vinstri græn leggja til að Norðurlandaráð beini þeim tilmælum til norrænu ríkisstjórnanna

að þær kanni möguleika á að herða reglur í löndunum um útflutning á hættulegum úrgangi umfram kröfurnar í Baselsamningnum til að bæta vernd umhverfis og lýðheilsu.

að þær efli og samhæfi bestu starfsvenjur við útflutning á hættulegum úrgangi og affallsvatni og vinni saman að því að bæta umhverfisvernd yfir landamæri.

að þær setji í forgang að vernda vistkerfi sjávar með betri stjórnun og eftirliti með stöðum þar sem tekið er á móti hættulegum úrgangi og affallsvatni með efnum, svo sem danska fyrirtækið RGS Nordic sem tekur við iðnaðarúrgangi.

Greinargerð

Baselsamningurinn er alþjóðlegur samningur um umhverfismál sem var samþykktur árið 1989 til að setja reglur um og hafa eftirlit með flutningi spilliefna milli landa. Samningurinn var gerður til að vernda heilsu fólks og umhverfið með því að koma í veg fyrir ólöglega losun eða förgun spilliefna í öðrum löndum. Mikilvægur hluti

Baselsamningsins er áhersla á reglur um útflutning hættulegs úrgangs, þar á meðal affallsvatns.

Affallsvatn er stór uppspretta hættulegs úrgangs sem getur valdið alvarlegri mengun ef það er ekki meðhöndlað á réttan hátt. Samkvæmt Baselsamningnum þurfa lönd sem flytja út hættulegan úrgang, þar á meðal affallsvatn, að uppfyllar vissar kröfur til að tryggja að úrgangurinn sé meðhöndlaður, geymdur og fluttur á öruggan hátt. Þessar kröfur fela í sér leyfisskyldu, tilkynningu til innflutningslandsins um flutninginn og að tryggt sé að úrgangurinn sé meðhöndlaður á umhverfisvænan hátt.

Baselsamningurinn kveður einnig á um að lágmarka þarf myndun hættulegra úrgangs með fyrirbyggjandi starfi og endurvinnslu úrgangs. Þetta er mikilvægur hluti af markmiði samningsins um að vernda umhverfið og lýðheilsu.

Öll norrænu löndin hafa samþykkt Baselsáttmálann og skuldbundið sig til að fylgja ákvæðum hans um útflutning hættulegra efna, þar á meðal affallsvatns. Samningurinn kveður á um strangar reglur og eftirlit til að tryggt sé að hættulegur úrgangur skaði ekki umhverfið í innflutningslöndum.

Þrátt fyrir sáttmála Sameinuðu þjóðanna, náttúruverndarlög og strangari kröfur ESB um losun hættulegra efna hefur hreinsunarstö við Stignæs, suður af Skælskør, um árabíl tekið á móti og losað milljónir lítra ef menguðu affallsvatni frá meðal annars Noregi í hafinu við Agersø. Þessar umdeildu aðstæður eru dæmi um þær áskoranirnar sem sigrast þarf á við meðhöndlun hættulegs olíuaffallsvatns, þar sem umhverfisstofnanir Noregs hafa í áratugi unnið að því að bregðast við losun frá olíuiðnaðinum. Danska fyrirtækið RGS Nordic, sem annast iðnaðarúrgang, er hins vegar reiðubúið til að taka við affallsvatni gegn greiðslu. Afleiðingarnar fyrir umhverfi hafsins eru þó miklar og rannsóknir sýna að losunin er umfram umhverfisstaðla, og þá sérstaklega losun skaðlegra efna á borð við PFOS, þungamálma á borð við kvikasilfur og nikkell sem og efna sem eru hættuleg mönnum, svo sem losun baríums og tjöruefna. Þrátt fyrir þessar slæmu niðurstöður voru árið 2022 gerð drög að nýrri umhverfisstofnun sem felur í sér að 17 af 24 efnum sem hafa skaðleg áhrif á umhverfið, sem RGS Nordic meðhöndlar, eru umfram viðmið Umhverfisstofnunar Danmerkur, áður en þau eru losuð í hafið við Agersø.

Umhverfisráðuneytið hefur sjálft tekið fram í minnisblaði að fylgi sveitarfélög leiðbeiningum Umhverfisstofnunar á þessu sviði sé raunveruleg hættu á því að ólögleg losun affallsvatns verði samþykkt. Skjölín sýna einnig að Umhverfisstofnun hefur leyft innflutning hættulegs vatns frá norskum olíuiðnaði þrátt fyrir ítrekaðar viðvaranir frá Kammeradvokaten. Þetta vekur spurningar um hvort þetta fyrirkomulag sé í samræmi við lög.

Í þessu samhengi er afar mikilvægt að Norðurlönd taki ábyrgð á hlutverki sínu í útflutningi hættulegra efna og affallsvatns og vinni náið saman að því að tryggja að þau virði alþjóðlega umhverfissamninga á borð við Baselsamninginn og aðra umhverfisstaðla. Samstarf Norðurlanda er lykilatriði til að brugðist verði við þessum áskorunum með skilvirkum hætti og til að vernda sameiginlega náttúru og umhverfi okkar.

Norðurlöndum, 25. september 2023

Marianne Bigum (SF)

Jette Gottlieb (Ø)

Orri Páll Jóhannsson (VG)

Lorena Delgado Varas (V)

Kathy Lie (SV)

Freddy André Øvstegård (SV)

Tobias Drevland Lund (R)

Veronika Honkasalo (VF)

Mariane Paviasen (IA)

Erling Ejdesgaard (T)